

Závrt u Habrůveckých smrků

Nové speleologické pracoviště na Habrůvecké plošině (Moravský kras - střed)

Doline near Habrůvecké smrky. New speleological site on the Habrůvka Plateau (central part of the Moravian Karst)

Marek Šenkyřík

(ZO 6-31 Speleologický průzkum poustevník Marek)
email: ZOCSS6.31SPPM@seznam.cz

Arnošt Hloušek

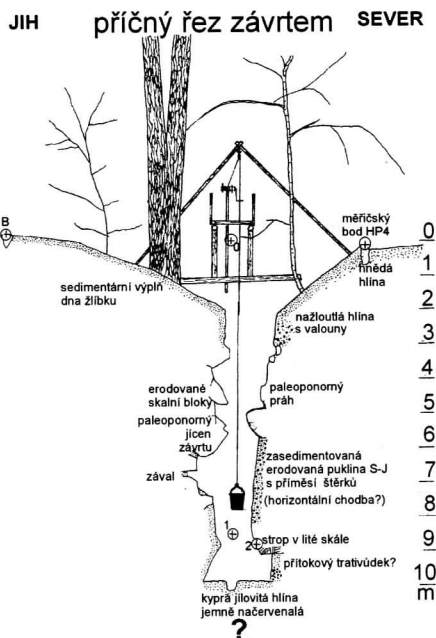
(ZO 6-05 Křtinské údolí)

V roce 2005 zahájila ZO ČSS 6-31 S.P.P.M. speleologický průzkum Habrůvecké plošiny ve střední části Moravského krasu. Jedná se o speleologicky opomíjené krasové území o rozloze 2,5 km² mezi pravým břehem Křtinského údolí a Klostermanovou studánkou na J Rudické plošiny. Zde jsme se zaměřili na aktivní řešení problému podzemního odtoku ponorného Habrůveckého potoka. Pod sz. okrajem obce Habrůvka ve střední části Moravského krasu se nachází údolíčko, kam z habrůvecké návsi stéká drobný potůček, který v těchto místech překračuje geologickou hranici kulm/devon a vstupuje na vápence Moravského krasu. Na plochem dně mělkého údolí Habrůvecký potok vyrovnává svůj spád a dochází zde k jeho ponorům do podzemí. O těchto pozvolných ztracích (zakrytých ponorech) se zmiňoval již v 50. letech 20. století Burkhardt a Zedníček (1951-1955, s. 65).

Sběrné povodí Habrůveckého ponoru se nachází na kulmských horninách a má plochu okolo 0,6 km². Maximální pozorovaný průtočný stav na ponorných vodách byl za jarního tání sněhu (19.3.2005) odhadován na 15 až 20 l.s.⁻¹. V r. 1995 provedla ZO ČSS 6-26 stopovací pokus ve vodách Habrůveckého ponoru za použití 798 g fluorescenčního barviva. Výtok obarvených vod však nebyl pozorován ani po 154 hodinách nepřetržitého vizuálního sledování všech vývěrů ve Křtinském údolí (Otevřená skála, vývěr Křtinského potoka, prameniště pod Kostelíkem a vývěr Jedovnického potoka) a fluorescein nebyl zjištěn ani ve stopovém množství při laboratorním dozoru vzorků vody, odebrávaných do zkumavek po dobu 6 dnů a nocí z vývěru Křtinského potoka a vývěru Jedovnického potoka (Šenkyřík 2004).

Závrt u Habrůveckých smrků

Podzemní odtok Habrůveckého potoka naznačují na dně ponorné louky sz. směrem ke žlábku „Úzký příhon“ občasně propady podzemních prostor, které nám bohužel dokladují, že odvodňovací trativod z Habrůveckého ponoru bude pod loukou pravděpodobně dosti prořícený. Proto jsme povrchově prověřili osu předpokládaného podzemního odtoku Habrůveckého potoka směrem pod Komárku, ale lokalitu vhodnou ke speleologickému průzkumu (závrt, či ventarolu) jsme zde zatím neobjevili. Proto byl nakonec vytipován ke speleologické otvírce nedaleký, i když stranou ležící, Závrt u Habrůveckých smrků. Závrt se nalézá v lesním žlábku 250 m sz. od Habrůveckého ponoru, tedy do 200 m s. od místa tušeného průchodu Habrůveckého podzemního potoka do Křtinského údolí. Pod závртом očekávám přítomnost hydrologicky opuštěné chodby, jejíž geneze souvisí s paleohydrologickým odvodňováním lesních žlábků na povrchu Habrůvecké náhorní plošiny. Je proto naděje, že se touto předpokládanou

Obr. 1 Závrt u Habrůveckých smrků, Moravský kras – střed, stav k 16.12.2005 příčný řez J-S

Fig. 1 Doline at Habrůvecké smrky, central part of the Moravian Karst, state on December 16, 2005 Cross-section N-S

paralelní chodbou ze dna Závrtu u Habrůveckých smrků podaří ve směru jejího původního paleoodtoku překonat tuto kritickou vzdálenost a napojit se tak na hydrologicky aktivní podzemní řečiště Habrůveckého potoka a tudíž sestoupit do předpokládaných jeskynních systémů v Křtinském údolí.

K zahájení speleologického průzkumu Závrtu u Habrůveckých smrků došlo dne 30. září 2005. Do 16. prosince 2005, tedy za 78 kalendářních dnů, se na závrtu uskutečnilo 36 pracovních akcí, při nichž 3 speleologové odpracovali 199 hodin. Od hloubky 490 cm již bylo zřejmé, že se ve skalním dně žlábku zakopáváme do jeskyně. Vstup do jejího paleoponorného jícnu je v hloubce 490 cm tvořen 50 cm širokou, vertikálně orientovanou puklinou j. směru s krásně erodovanými stěnami. V hloubce 580 cm definitivně potvrzujeme, že došlo k zásadnímu objevu: sedimenty zaplněné paleoponorné chodby vertikálního průběhu průstupných rozměrů.

Závěr

Během těchto výzkumných akcí se v závrtu podařilo objevit vstupní partii paleoponorné jeskyně vertikálního charakteru, vázanou na erodovanou tektonickou puklinu směru S-J, kterou se zatím podařilo proloupat do hloubky 9,8 m (15.12.2005).

Specifické je složení valounového materiálu – přibližně třetina valounů je křemenných, třetina slunáku a třetina černých rohoveců. Zajímavá je nepřítomnost „kulmského“ materiálu uvážíme-li, že geologická hranice vápenců a kulmu je v bezprostředním sousedství lokality. Z této skutečnosti lze vyvodit, že do ponoru jsou splachovány velmi staré štěrky, které pokrývají Habrůveckou plošinu.

Na závěr patří mé poděkování RNDr. Jiřímu Robertu Otavovi (ZO 6-14) za geologickou analýzu štěrku a Filipu Kubovi Doležalovi (ZO 6-16) za „odstranění“ bloku Gilotíny. RNDr. Antonínu Tůmovi a Správě CHKO MK děkuji za dobrou spolupráci v r. 2005. Za sponzorování mapovacích pomůcek děkuji p. Miloši Žalmanovi (G.P., s.r.o., Brno, Roosveltova 9).

Další průzkumné práce na této lokalitě jsou dle našeho názoru mimořádně perspektivní. Pro zájeme více podrobností viz Acta Speleohistorica č. 7.

Na závěr patří mé poděkování RNDr. Jiřímu Robertu Otavovi (ZO 6-14) za geologickou analýzu štěrku a Filipu Kubovi Doležalovi (ZO 6-16) za „odstranění“ bloku Gilotíny. RNDr. Antonínu Tůmovi a Správě CHKO MK děkuji za dobrou spolupráci v r. 2005. Za sponzorování mapovacích pomůcek děkuji p. Miloši Žalmanovi (G.P., s.r.o., Brno, Roosveltova 9).

Literatura:

Burkhardt R., Zedníček O. (1951-1955): Údolí Křtinského potoka v Moravském krasu a jeho jeskyně. – *Čs. kras*, IV-VII (zvláštní příloha): 1-115. Brno.

Šenkyřík M.P. (2004): Kolorační experiment a speleologické perspektivy Habrůveckého ponoru ve střední části Moravského krasu. – *Speleofórum* 2004, 23: 23-26. Praha.

S u m m a r y :

Doline near Habrůvecké smrky – new speleological site on the Habrůvka Plateau (central part of the Moravian Karst)

The entrance part of a paleoponor cave controlled by eroded tectonic crevice of S-N direction was excavated and prolonged to the depth of 10 m until December 15, 2005. It is surprising from the viewpoint of its genesis, that pebbles in the sedimentary fill are derived from old cover of the Habrůvka Plateau, while Lower Carboniferous rocks from close vicinity are totally absent.

Foto 1 Závrt u Habrůveckých smrků – speleologické pracoviště ZO 6-31 na Habrůvecké plošině, stav dne 20. 11. 2005

Photo 1 Doline near Habrůvecké smrky, state on November 20, 2005 (Foto / Photo by M. P. Šenkyřík)

